

До разової спеціалізованої ради ДФ 211.003
Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата ветеринарних наук, доцента, асистента кафедри
ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії Закладу
вищої освіти «Подільський державний університет» БОДНАРА
Олександра Олександровича на дисертаційну роботу
СТРОЯНОВСЬКОЇ Лілії Василівни: «Імунобіологічна реактивність
організму корів із запальним процесом молочної залози за дії
ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату» на здобуття
наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 211 «Ветеринарна
медицина» галузі знань 21 «Ветеринарія» подану до захисту у разовій
спеціалізованій раді Закладу вищої освіти «Подільський державний
університет»**

Актуальність теми. Упродовж останніх років Україні спостерігається прогрес у підвищенні молочної продуктивності корів, проте у багатьох випадках це не завжди супроводжується підвищенням якості отриманої продукції та термінів використання тварин. До стримуючих факторів, у першу чергу, належать хвороби молочної залози, провідна роль серед яких належить маститу. Відомо, що мастит у корів завдає величезних збитків, які складаються з зниження молочної продуктивності та санітарної якості молока, передчасного вибраковування корів, витрат на проведення протимаститних заходів. Проблема маститу у залишається однією із актуальних у ветеринарній медицині, саме тому поглиблене вивчення етіопатогенезу цього запального процесу є необхідною передумовою його профілактики та лікування.

Нині на ринку ветеринарних препаратів є велика кількість препаратів для лікування корів за маститу, однак це переважно антибіотики, сульфаніламідні препарати або їх комбінації. Поряд з цим, необґрунтоване та неадекватне застосування антибіотиків сприяє появі нових антибіотикостійких штамів мікроорганізмів та зниженню адаптаційних можливостей організму. Ряд антибіотиків мають обмеження у застосуванні продуктивним тваринам, а молоко перехворівших корів потребує довгострокової утилізації після антибіотикотерапії. Тому назріла нагальна необхідність у пошуках нових

високоефективних методів лікування корів за маститу, які б не мали негативних побічних ефектів, обумовлених присутністю антибіотиків. Тема роботи актуальна ще й тому, що науково обґрунтовує важливість заходів профілактики маститу шляхом тестування теличок української чорно-рябої молочної породи за генетичними маркерами даного захворювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в Подільському державному аграрно-технічному університеті (нині Заклад вищої освіти «Подільський державний університет») на кафедрі гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України протягом 2021 – 2023 років за ініціативною тематикою «Імунобіологічна реактивність організму корів із клінічним та субклінічним запальним процесом молочної залози за дії ліпосомальних препаратів», номер державної реєстрації 0124U002297.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше в Україні обґрунтовано застосування ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату та визначенні можливості використання ДНК-маркерів асоційованих з кількістю соматичних клітин молока у профілактиці цього захворювання. Установлено і з'ясовано характер змін імунологічних, біохімічних і морфологічних показників крові, хворих на субклінічний мастит корів під впливом ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату. Отримано нові дані щодо мікробіоти секрету молочної залози корів за катарального і субклінічного маститу та визначено чутливість до антибактеріальних препаратів основних збудників захворювання.

Практичне значення отриманих результатів. Дослідження впливу на організм корів та результатів їх лікування за маститу ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату має не тільки наукове, але й суттєве практичне значення, про що свідчать акти впровадження у виробництво та у навчальний процес. Запропоноване використання ДНК-маркерів асоційованих з кількістю соматичних клітин молока у профілактиці маститу у корів стало підґрунтям для розробки та отримання патенту на корисну модель.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Строяновської Л.В. підготовлена на основі власних

експериментальних досліджень, які проведено з використанням сучасних методів і чинних методик дослідження на базі кафедри факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» (м. Кам'янець-Подільський). Експериментальні дослідження проведено на молочно-товарних фермах господарств Хмельницькій області: ТОВ науково-виробнича агрофірма «Перлина Поділля», ФГ «Подільська марка». Одержані авторкою результати досліджень оброблено з використанням сучасних статистичних методів, що знайшло відображення у висновках та пропозиціях виробництву. Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертації Строяновської Л.В., є достатньою.

Повнота викладення матеріалів досліджень у опублікованих наукових працях. Основні результати дисертаційного дослідження викладено в 12 наукових працях, з яких 1 колективна монографія, 2 статті у закордонних виданнях, які проіндексовані у базі даних Scopus/WoS, 4 статті у наукових фахових виданнях України, включених до категорії Б, 4 тез наукових доповідей, 1 деклараційний патент на корисну модель, що свідчить про достатньо повне ознайомлення наукової спільноти з основними положеннями дисертації Строяновської Л.В., як у нашій країні, так і за її межами.

Аналіз структури і змісту дисертації. Рецензована дисертаційна робота Строяновської Л.В. оформлена згідно вимог, що ставляться до таких робіт та містить, відповідно, усі основні структурні елементи. Матеріали роботи викладено на 181 сторінках, проілюстровано 43 таблицями, 16 рисунками та загальною схемою дослідження. Робота складається з анотацій, списку опублікованих праць за темою дисертації, змісту, переліку умовних позначень, символів і скорочень, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, результатів досліджень, аналізу і узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву та списку використаних джерел (останній містить 264 найменувань, з яких 215 латиницею) та додатків. Зокрема, в анотації, українською та англійською мовами, висвітлено зміст та основні результати досліджень, зазначено елементи наукової новизни та практичного значення, ключові слова. Подано список 12 опублікованих праць за темою дисертації із зазначенням частки особистої участі та наукового

добробку здобувачки. У розділі «Вступ» дисертантка досить аргументовано викладає актуальність вибраної теми досліджень, її мету та завдання; зв'язок з науковими програмами, об'єкт, предмет і методи досліджень, наукову новизну одержаних результатів і практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження дисертації, публікації, доведено структуру і обсяг дисертації.

Розділ «Огляд літератури» викладений на 27 сторінках (ст. 26-53), складається з 7 підрозділів, у яких авторка аналізує літературні дані, щодо поширення маститу корів та значних економічних збитків у молочній сфері, спричинених ним; етіології запалення молочної залози; ролі в патогенезі захворювання механізмів імунного захисту та системи антиоксидантного захисту; генетичну обумовленість патологічних процесів при запаленні молочної залози. Ураховуючи достатньо великий список джерел літератури, серед яких переважають іноземні, можна констатувати про обізнаність авторки дисертаційного дослідження щодо сучасного стану наукової проблеми у світі.

У розділі «Матеріали та методи досліджень» викладено загальну схему досліджень, схеми виробничих дослідів, методики використаних сучасних методів лабораторних досліджень, методи статистичної обробки дослідженого матеріалу.

Розділ «Результати власних досліджень» займає основну частину дисертації та складається з 12 підрозділів, в яких відображена послідовна реалізація поставлених завдань. Достовірність отриманих даних оцінювали за F критерієм з довірчим рівнем $P < 0,05$, $P < 0,01$, $P < 0,001$ не викликає сумніву. Авторкою проведено аналіз поширення захворювань молочної залози корів в регіоні Хмельниччини, ідентифікацію мікробіоти за маститу корів з визначенням чутливості основних збудників до антибактеріальних препаратів, розроблені лікувальні схеми. Установлено, що застосування хворим коровам ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату супроводжується позитивними змінами морфології крові, пригніченням інтенсивності окисних процесів і зростанню активації захисних механізмів антиоксидантної системи, вираженим імуномодуючим ефектом. За результатами клінічного експерименту встановлено позитивний вплив ліпосомальної субстанції на основі етилтіосульфанілату на перебіг захворювання, а лікувальна

ефективність корів за маститу становила від 90% до 100%. Генетичними дослідженнями популяції корів української чорно-рябої молочної породи виявлено вірогідний зв'язок алелів гена BoLA-DRB3 з соматичними клітинами молока, що на підставі запропонованих критеріїв може бути використано для прогнозування виникнення патології молочної залози.

У розділі «Узагальнення та обговорення результатів досліджень» (ст. 121 - 139) авторкою проведено ґрунтовний аналіз та обговорення одержаних результатів власних досліджень, порівнюючи їх з достатньою кількістю публікацій як у вітчизняних, так і зарубіжних джерелах наукової літератури. Загалом даний розділ добре опрацьований, а його матеріали в узагальненому вигляді вказують на виконання дисертанткою поставленої мети.

Висновки (ст. 140 - 142) нараховують 10 пунктів і повністю ґрунтуються на результатах власних досліджень та їх теоретично обґрунтованих узагальненнях. Теоретичні положення та висновки можуть бути використані при підготовці наукових праць з питань ветеринарної репродуктології у науково-довідкових виданнях, у практичній та викладацькій роботі. Пропозиції виробництву (ст. 142) відповідають меті, завданням і змісту роботи, мають підставу для практичного використання.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подані авторкою для публічного захисту. Використання теоретичних положень та результатів досліджень інших авторів мають посилання на відповідні джерела з оформленням належного цитування.

Дискусійні зауваження та запитання до здобувачки. Дисертаційна робота Строяновської Л.В. написана грамотно і практично зауважень з питань орфографії, в більшості трактувань, термінів і виразів немає, що говорить про відповідальне відношення здобувачки до оформлення роботи.

Але на деяких зауваженнях необхідно зупинитися, на які здобувачка має дати відповіді і пояснення.

Розділ 2, підрозділ 2.1., ст. 57, абзац 2, рядок 5: написано «на підставі наявності хворобливості», а слід «за наявності ознак запалення».

Розділ 3, у тексті зустрічається скорочення «ВРХ», а потрібно «велика рогата худоба». Підрозділ 3.1.1., ст. 78, абзац 2: написано «пов'язані з запаленнями молочної залози, гінекологію, некробактеріоз», а слід «пов'язані із хворобами молочної залози, гінекологічними захворюваннями, некробактеріозом». Підрозділ 3.1.2., ст. 80, абзаци 1-4: описана підприємницька діяльність господарства, що не стосується суті роботи.

Чому згідно назви дисертаційної роботи здобувачка досліджувала «ліпосомальний препарат на основі етилтіосульфанілату», а в тексті роботи зустрічаються різні назви останнього: «нового комплексного ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату», «ЕТС препаратом», «лікувальної субстанції», «комплексним ліпосомальним препаратом на основі етилтіосульфанілату», «ліпосомального препарату ЕТС», «ліпосомального препарату на основі ЕТС», «ліпосомальної субстанції на основі етилтіосульфанілату», «ліпосомальною субстанцією», «ліпосомального препарату з ЕТС», «високоефективний ліпосомальний препарат на основі етилтіосульфанілату»?

Розділ **ВИСНОВКИ**, ст. 140, рядок 3: написано «обґрунтована роль мікроорганізмів», а потрібно «встановлено роль мікроорганізмів». Висновок 7, ст. 142: написано «Терапевтичний ефект лікування», а потрібно «ефективність лікування».

Висновок 9, ст. 142: «При субклінічному маститі – через 24 – 48 годин і становив 100%». Чим можна пояснити абсолютний лікувальний ефект в такий короткий термін? Чи порівнювала дисертантка ефективність лікування корів за маститу загально прийнятими методами, рекомендаціями науковців та практиків?

Вказані зауваження і дискусійні запитання, деякі стилістичні, і граматичні помилки та описки не є істотними, щоб вплинути на загальну високу позитивну оцінку даної дисертаційної роботи, наукову новизну і практичне значення результатів досліджень. Сподіваємось, що висловленні оцінки та побажання сприятимуть подальшому науковому вдосконаленню дисертантки.

Загальний висновок на дисертацію. Загальний аналіз роботи свідчить про його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих наукових працях. Вважаю, що рецензована дисертаційна робота Строяновської Лілії Василівни на тему: «Імунобіологічна реактивність організму корів із запальним процесом молочної залози за дії ліпосомального препарату на основі етилтіосульфанілату», оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», за змістом, актуальністю, науковою новизною, ступенем обґрунтованості висновків і пропозицій є завершеною науковою працею та відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) і пропонується до захисту на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензент:

кандидат біологічних наук, доцент,
асистент кафедри ветеринарного акушерства,
внутрішньої патології та хірургії ЗВО «ПДУ»

 Олександр БОДНАР

Учений секретар ЗВО «ПДУ»

канд. с/г наук, доцент

 Олена КОБЕРНІУК

« 5 » травня 2025 року